

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljske izdaje ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/II

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inserate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

SLOVENECE

stane v dnevni prodaji

samo 1 dinar

Obširna nedeljska številka z
ilustrirano prilogo stane

samo 2 dinarja

Vsak
Slovenec mora imeti »Slovenca«!

Dva ekstrema

Političen razvoj sodobne Evrope je v zadnjih letih vedno bolj usmerjen proti dvema skrajnostima, od katerih vsaka pomenja konec tistega demokratizma, ki ga je s tolikimi upi in veličastnostjo podarila narodom francoska revolucija. Ena smer tega sodobnega gibanja se izteka iz pretiran nacionalizma, druga v boljsevizmu. To kaže tudi razvoj političnega položaja v avstrijski republiki, kjer so dobili vlado, v kateri je notranji minister voditelj fašističnega hajmvera.

Pretiran nacionalizem, ki ga je Cerkev ponovno obsojala kot zmoto, je v notranji politiki znova utemeljil staro pogansko naziranje o državi, po katerem je človek radi države in ne država radi človeka. Narod, oziroma država, ki naredi pravno predstavljajo, je temu nauku vse — začetek prava in dolžnosti, absolutno bitje in najvišja stvar ali kakor pravi Hegel »pričujoči bog«. Nedavno je jugoslovanski zunanji minister dr. Marinković v Zenevi pred zborom narodov izrekel in ugotovil veliko resnico, da je pretiran nacionalizem tisti krivec, ki zapleta narode v vojno. In to je polna resnica, kajti v zunanji politiki zahteva pretiran nacionalizem prvenstvenost lastne rase pred vsemi drugimi narodi, ekspanzivnost državnih meja in nadvladaje nad sosedi, ki jih zaničuje in smatra za manjvredne.

Politika pretiranega nacionalizma se je pred svetovno vojno posebej v cesarski Nemčiji, ki je s svojo mogočno krilatico »Deutschland über alles« toliko časa šarila, da je končno prišlo vse nad Nemčijo.

Toda katastrofa Nemčije ni bila dovolj »svrilen zglod«. Kmalu po vojni so pri drugih narodih vstala enaka stremiljenja, ki so pod geslom fašizma prišla voditi isto politiko omnipotence in imperializma. Zadnje volitve v Nemčiji, ki so prinesle toliko zmago skrajnim nacionalistom, so pokazale, da niti v Nemčiji predvojni duh pretiranega nacionalizma ni izumrl. Številni takih, ki so za fašistične metode v notranji politiki, je izredno narastlo. Preko tisočih zborovanj nemških nacionalistov se razlega dan za dnem bojna pesem: »Sieg-reich wollen wir Frankreich schlagen« (Zmagoslavno hočemo pobiti Francijo). In da prežene vsake iluzije dobromislečih, je eden voditeljev nacionalističnega pokreta, Paul J. Göbbels, na dan volitev izjavil dopisniku »Popolo d'Italia«: »Naš cilj je uničenje Youngovega načrta in verzajske pogodbe z vsemi njenimi posledicami. Mi želimo pričakujemo, da nam bo mogoče s smotreno zavezniško politiko s sovražniki Francije v kratkem preobraziti obliče Evrope.« Ali niso to pristni nasledniki istih politikov, ki so pod bedastim geslom: »Gott strafe England!« hoteli anektirati belgijsko, francosko in poljsko zemljo!

Pretiran nacionalizem obožuje narod in državo — boljsevizem, ki je drug ekstrem novodobne družbe, pa postavlja en razred za neomejenega gospodarja človeške družbe. V marsičem pa se obe ti skrajnosti dotikata. Tudi boljsevizem proglasa vsemogočnost države, kateri dodaja še nauk o absolutni enakosti vseh ljudi. Da doseže razredno državo, ruši vse stare kulturne temelje, na katerih je slonela prejšnja družba: Cerkev, državo in stranke. Danes ima edina komunistična partija v Rusiji izključen monopol na celi črti: produkcijo in trgovino, šolo in vso vzgojo, tisk in znanost — vse vodi in kontrolira država. Tudi boljsevizem se vrti in ruši osnovno celico človeške družbe: družino. Ime »družina« je sploh izbrisano iz njegovega besednjaka, mesto tega je prišel naziv »medsebojni odnos obeh spolov«. Pri splošni kolektivizaciji naj tudi starši ne bodo drugega kot »produkcijski sredstev«, mehanizem v službi razreda. Sovjetska zakonodaja je odpravila neoljudskost in enostnost zakona in proglasila otroka za »državni objekt«. Kmečki narod se po svojem naravnem, zdravem instinktu še drži do 84% v naravnih mejah, medtem ko kulturni položaj delavstva strašno pada in kaže rastoči moralni propad in razvoj v seksualni materializem.

Ob teh rastočih nevarnostih, ki ženejo človeško družbo v propast, se bo vsakdo vprašal: kaj dela Cerkev? Tudi ona, ki je čuvarica večne božje resnice, zbira svoje aile. Njeno geslo za XX. stoletje je kraljestvo Kristusovo na zemlji, v katerem naj vlada socialna pravičnost in ljubezen. Mogoče je vse katoliške narode zajelo liturgično in evharistično gibanje. Moderno dušno pastirstvo sega po najboljših sredstvih in se specializira po etanovih. Položeni so temelji za katoliško akcijo, ki bo nositeljica bodočega dela za neumrjote duše po religioznem preporodu posameznika in družbe. Sistematično proučevanje vseh vprašanj pogloblja katoliško ideologijo. Papeštvo je osvobodeno in se uspešno bori proti fašističnemu oboževanju države. Proti fašističnemu zaslužanju individua

Vsa Evropa želi miru

Senzacionalna izjava Brianda

Zeneva, 1. okt. ff. Dobro poučeni internacionalni politiki, ki se nahajajo tu, pravijo, da opazajo v zadnjih dneh močne miroljubne tendence od strani Italije. Italijanska industrija zelo vpliva na vodstvo fašistične politike, da bi se italijanske aspiracije na vsak način zasledovale in desegle mirnim putem. V gotovem delu italijanskega tiska, kjer ima industrija še vpliv, se piše čedalje bolj v miroljubnem tonu in se zlasti poudarja važnost dela Društva narodov, o katerem je do sedaj fašistični tisk pisal v precej prezirljivem in omalovažujočem tonu. Središče teh miroljubnih tendenc je Milan in znani »Corriere della Sera« je te dni prenesel mednarodni svet s člankom, v katerem govori o nujni potrebi, da se svet izogne pogubonosni vojni in da se države lojalno zedinijo na razorožitve, o kateri bo prihodnje leto razpravljala konferenca Društva narodov za splošno razorožitve. Indirektno je s tem rečeno, da naj merodajni režim pride s Francijo do sporazuma, ker je vojno-brodovno razorožitveni pakt med Francijo in Italijo neobhoden pogoj, da se sploh more začeti govoriti o splošni razorožitvi, boljše rečeno o redukciji oborožitve evropskih držav.

Zelo se je v Zenevi tudi opazil razgovor med Briandom in nemškim ministrom za zunanje zadeve dr. Curtiusom. Briand, ki s Curtiusom ni tako intimno znan, kakor z rajnim Stresemannom, kateremu je popolnoma zaupal, na tem sestanku ni govoril niti o poljskem koridorju niti o izpraznitvi saarskega ozemlja, pač pa je bila vsebina razgovora s Curtiusom kljub temu zelo važnega značaja. Obravnavala sta namreč finančne probleme, in sicer Nemčija zelo potrebuje francoskega kredita, da uresniči program finančnih reform, ki ga je ravnokar izdelal kabinet dr. Brüninga. Pa tudi za omiljenje brezposelnosti mora Nemčija dobiti inozemsko posojilo, da začne javna dela. Nemčija je danes v takem neugodnem finančnem položaju, da neob-

hodno potrebuje za svojo sanacijo francoskega kredita oziroma pomoči Francije, da dobi denar pri mednarodni banki v Bazlu.

Razume se, da je Briand Curtiusa opozoril, da je finančna pomoč Francije za Nemčijo bistveno odvisna od tega, kakšen bo zunanje-politični kurs Nemčije v bodočnosti. Curtius je svojemu francoskemu tovarišu v tem oziru dal, kakor zatrjujejo, popolnoma pomirjujoče izjave. Nemške demokratične stranke bodo rajše posegle po najbolj energičnem sredstvu, kakor da bi dopustile, da bi se nemški fašizem razrastle v faktor, ki bi v resnici ogrožal mirni razvoj Nemčije in lojalno usmerjenost njene zunanje politike.

Nič manj pa se ni opazil sestanek dr. Curtiusa s češkim ministrom za zunanje zadeve dr. Benešom. Dr. Curtius je opozoril dr. Beneša, da bi protinemške demonstracije v Pragi mogle služiti hitlerjevemu za dobrodošel povod, da nemške mase nahujkajo proti Češkoslovaški, in računajoč z nacionalističnimi instinkti, delajo težave nemški vladi, ki si prizadeva ne samo, da ohrani dobre odnose s Češkoslovaško, nego da jih tudi poglobi. Beneš je nemškemu zunanjemu ministru podal podobne izjave, kakor jih je podal nemški minister Briandu, da je namreč izključeno, da bi češkoslovaška vlada klonila pred fašizmom in da se demokratična češkoslovaška republika ne bo dala motiti v svoji vseskozi miroljubni in lojalni zunanji politiki niti od fašistične reakcije niti od katerekoli druge ekstreme struje. Je pa dr. Beneš tudi opozoril dr. Curtiusa, da je ohranitev in poglobitev prijateljskih odnosov med Nemčijo in Češkoslovaško odvisna od nadaljnjega razvoja nemške zunanje politike. Ako ostane nemška politika na liniji pokojnega Stresemanna, se ni bati, da bi neodgovorni elementi mogli motiti linije češkoslovaške zunanje politike, ki s prijateljstvom Nemčije

in gospodarskim sodelovanjem z njo zelo močno računa.

Zeneva, 1. okt. d. »Journal de Geneve« prinaša intervjuv francoskega ministra za zun. zadeve, ki bo radi svoje originalnosti zbudil senzacijo po celi Evropi. Medtem ko se iz vseh izjav njegovega šefa Tardieu-ja sliši ostrejši ton v pogledu francosko-nemških odnosov, ki so se vsled zmage nemških fašistov gotovo poslabšale, Briand v patrijarhalni pozi daje odvezo Hitlerju in Treviranusu: »Jaz razumem, kako je prišlo do tega položaja v Nemčiji, ki se nahaja v tragičnem gospodarskem položaju. Naša naloga mora biti, da Nemčiji, ki je na tem, da preboli največjo gospodarsko krizo, pomagamo, ne pa da bi jo še bolj tlačili. Ponizana Nemčija bo stalna nevarnost za evropski mir. Kot smo svoje dni rešili Avstrijo pred pogibeljo s tem, da smo ji iz Zeneve prišli na pomoč, tako bomo morali iti k Nemčiji s srcem sočutnega zdravnika. Hitlerjeva zmaga je zame znamenje, da moramo priti Nemčiji na pomoč.«

Ravnatoko se je izrazil tudi o Treviranusu, kateremu se gotovo ni nikdar sanjalo, da bo v Briandu našel tako slovitega zagovornika: »Treviranusa dolžijo, da je govoril proti miru, da je grozil, da je napovedal boj proti mirovnim pogodbam. Zakaj nam časopisi pa ne povejo tudi tega, da je Treviranus rekel, da hoče vpostaviti veliko ponosno Nemčijo ne z orožjem v rokah, ampak na miroljuben način?«

Slednjič se je Briand obrnil proti »gotovim krogom velike železne industrije, ki imajo interes na tem, da vzdržujejo bojno razpoloženje in ki tudi ne štedijo z denarjem za dragoceno propagando po časopisu proti panevropskemu mirovnemu pokretu. Peresa, s katerim so napisani članki proti moji zamisli o Panevropi, so narejena iz iste ga jekla, iz katerega bodo vlti topovi in izdelane granate.«

Dunajski listi komentirajo

novo avstrijsko vlado

Dunaj, 1. okt. as. Kabinet Vaugoin-Seipel-Starhemberg se v vsej Avstriji smatra za senzacionalno presenečenje, ker se je spretnosti dr. Seipela posrežilo storiti fronto proti marksizmu s tem, da je bil sprejet v kabinet voditelj Heimwehra, knez Starhemberg. Krščansko-socialna »Reichspost« že izjavlja, da ne gre za krščansko-socialno strankarsko ministrstvo in za noben manjšinski kabinet, temveč za vlado najaktivnejših domoljubnih sil. Liberalni listi pa govorijo o kabinetu razkola. »Neue Freie Presse« opozarja na prejšnje zveze novega notranjega ministra, kneza Starhemberga s Hitlerjem in posebno na mladost obeh novih Heimwehrovskih ministrov Starhemberga in Hüberja, ki sta stara komaj 31 oziroma 36 let. Potrebno je zavzeti stališče hladnega čakanja. »Wiener Neueste Nachrichten« pa propagirajo meščanski blok sredine in napovedujejo, da se bo vrnil Schöber. »Arbeiter Zeitung« govori odločno proti Starhembergu, ki je bil aktivno udeležen pri Hitlerjevem puču ter je bil tudi v kazenski preiskavi radi tihotapljenja orožja, sedaj pa kot notranji minister razpolaga s politiko in orožništvom in je s tem prišel pod kontrolo

heimwehrovskega fašizma. Organ Landbunda »Extrablatt« piše, da je sramota, da se razpisujejo volitve pod geslom »Strafella. Narodno-socialistična »Deutschösterreichische Tageszeitung« vidi narodno nevarnost v tem, da je prevzel zunanje ministrstvo dr. Seipel. Komunistična »Rote Fahne« izjavlja, da se je s sestavo nove vlade popolnoma zrastle fašistični aparat s fašističnimi terorističnimi tolpmi. Splošno se je opazilo, da je zvezni predsednik Miklas v svojem poslovnem pismu, ki ga je pisal dr. Schöberu, naglašal ustavno poslovanje bivše Schöbrove vlade.

Vrstilo pa se sedaj že tudi zanimive izjave voditeljev strank. Bivši načelnik Velenemceev in bivši trgovinski minister dr. Schürf izjavlja, da z novo vlado dobiva vedno več netiva nevarnost diktatorske, desperatske in katastrofalne politike. Voditelj socialnih demokratov Otto Bauer je rekel na nekem shodu, da mislijo aristokrati sedaj, ko se madjarski grofi pripravljajo za obnovo habsburškega cesarstva in ko hackenkreuzerska povodenj ogroža nemško republiko, da je prišel njihov čas.

Mussolini obeta Italiji lepše dni

Milan, 1. okt. as. V zgodovinski dvorani beneške palače v Rimu je imel danes Mussolini pri otvoritvi jesenskega zasedanja narodnega sveta korporacij kot vrhovnega gospodarskega organa sedanjega režima govor o gospodarski krizi. Izjavil je, da je kriza že dosegla svoj vrhunec, če ne bo nobenih nepredvidenih nesrečnih dogodkov, kakor n. pr. vojna, nakar je dostavil, da je Italija storila vse, kar je mogoče, in bo storila, da to prepreči. Če tuji vplivi ne bodo ovirali razvoja, je Italija že preživela noč in se bliža jutranja zarja ter bodo

prišli boljši časi. Seveda bo fašistični režim ukrenil vse potrebne in zadostne korake, da se bo po možnosti skrajšala perioda preskušnje. Fašistični režim je prepričan, da bo prestal tudi to težko preskušnjo, kakor je prestal že druge. Ob razvoju gospodarske krize fašistična vlada ni lena, temveč posega povsod vmes, kjer gre za kolektivne interese. Pri tem se je skliceval na razne reševalne in podporne akcije vlade na korist tržaškega pristanišča, marmorske in bombažne industrije ter raznih bank v Primorju.

Antifašisti snubijo katoliško akcijo

Rim, 1. okt. ff. Proces proti anarhistu de Rosa v Bruslju (mož je bil obsojen na pet let ječe zaradi poskušene atentata na italijanskega prestolonaslednika) je zaradi izjav posameznih priči iz italijanskih emigrantskih krogov zelo razburil fašistično Italijo, kakor smo že poročali.

Med pričami pa je bil tudi nek katoličan, ki se je izrazil o fašizmu in o italijanski kraljevi hiši v imenu italijanskih katoličanov, rekoč, da so tudi italijanski katoliki nasprotniki nasilnega fašističnega režima.

Ta stvar je zaradi osebnega položaja dotične priče rodila neprijetne posledice predvsem za katoliško akcijo v Italiji. Fašizem je namreč baje že delj časa informiran, da je takozvana antifašistična emigracija v Parizu poskušala priti v stik s katoliško organizacijo v Italiji, katera naj bi vplivala na don Sturzo in na po-

postavlja svobodo otrok božjih. Predvsem pa je mladina, ki je nositeljica religiozne obnove in religioznega entuziazma. To niso prazne geste, ampak izmed dobrih izoblikovanj najboljših — elite, ki naj prežari najširše ljudske plasti z katoliško renesanco.

Med ekstremoma fašizma in boljsevizma je nazor Cerkve, ki čuva tako neodjemljive pravice posameznika kakor avtoriteto države v mejah večnega moralnega zakona. Zato katoličani moremo mirno zreti v bodočnost, ker nam tudi v najhujših zmedah — in ravno v najhujših najboljši — sveti neugasljivi svetilnik krščanske resnice.

Moč treh

Roman iz leta 1955

IIIIIIIIII

Drzna zamisel genialnega pisatelja, ki pred naše oči pričara življenje in svet bližnje bodočnosti. Obvlada ga tehnika, ki doživlja neslutene triume in je izpopolnjena od skrajnosti. Sredi novih čudovitih iznajdb, ki preobrazijo svet in onemogočajo vojne, pa vstaja ljubka pojava čuteče ljubeče deklice, ki s svojo nežno romantiko še posebej osvetljuje čudovitost dogodkov. Pozorišče romana so vsi deli naše zemlje. Dejanja se vrše z bliskovito naglico in očarajo čitatelja s skrajno napetostjo prav do konca.

Roman pri-
čne izhajati
v »Slovencu«

IIIIIIIIII

Dr. Korošec v Dalmaciji

Split, 1. okt. Semkaj je prispel bivši minister za šume in rude dr. Anton Korošec. Od tod odputuje v Dubrovnik.

Italijanski parnik trčil ob našo motorno jadnico

Split, 1. okt. AA. Snoči ob 23. uri je italijanski parnik »Disette Dornion« iz južne Italije na potu v luko Vranico pri Splitu trčil v Bratskih Vratih v levi bok naše motorne jadnice »Sloga«, ki je last podjetnikov Tomašića in Šarića s Korčule. Na naši motorni ladji je bil kapetan Ivo Drušković s štirimi mornarji. Udarec je bil prav težak, tako da se je ladja nagnila na stran. Nakreana je bila z blagom, zlasti z moko. Potnikov ni bilo. Italijanski parnik se je vrnil na mesto nesreče, privezal »Slogo« in jo potegnil v splitsko luko. Kapetan Drušković je težko ranjen na nogi.

Vozne olajšave za delegate
Zadružnega saveza

Belgrad, 1. okt. AA. Ministrstvo prometa je odobrilo polovično vožnjo zastopnikom, delegatom in članom glavnega Zadružnega saveza, ki bo imel 19. t. m. svojo letošnjo glavno skupščino v Belgradu. Vozna ugodnost velja od 17. do 21. t. m. Na odhodni postaji kupijo delegati in člani cel vozni listek, ki velja tudi za povratek.

Dunajska vremenska napoved: Večinoma jasno, nižja temperatura.
Zagrebska vremenska napoved: Prilično stalno, večinoma poloblačno, topleje.

Sodobni položaj Nemčije

Velezanimiv razgovor našega dopisnika s poslanico Centruma

Veo Evropo zanima, kako se bo razpletalo v Nemčiji politično stanje, ki je nastalo po volitvah 14. septembra. Zato bodo marsikoga zanimale izjave, ki mi jih je dala nosilka centrumove liste volivnega okrožja Köln, gđ. Kristina Tensch, za »Slovenec«. Z veliko ljubeznivostjo je ustregla moji želji po razgovoru z njo, ko me je znanec iz Nemčije na mednarodnem karitativnem kongresu predstavil.

Zenska volilna pravica

Gospa, ali ste že dolgo časa v nemškem državnem zboru?

Odkar imajo v Nemčiji ženske volilno pravico, to se pravi od 6. febr. 1919. Preje sem bila učiteljica, in odkrito povem, da se mi večkrat složi po lepem delu v prejšnjem poklicu. Ko sem pred volitvami imela shod, ki se ga je udeležilo 800 učitelj, me je to domotožje v začetku shoda čisto prevzelo. Seveda pa ta čustva utihnejo, ko preidem v svoje sedanje delo.

Kako pa se je obnesla ženska volilna pravica? »Morem reči, da pri nas v Nemčiji prav dobro. Celo to trdim, da so po revoluciji vprav ženske rešile nemško državo velikih nevarnosti. Pametnejše so volile kakor moški. Razlika med ženskimi in moškimi volilci je ta, da ženske volijo bolj po svetovnem naziranju, pri njih odločuje tudi tu v prvi vrsti njihovo versko prepričanje in se zato ravna po volitvah predvsem po javnih vprašanih pouka, vzgoje družine, socialno-karitativnih nalog itd., katerih rešitev je tako odvisna od vere. Pri moških pa bolj vplivajo gospodarski in nacionalni razlogi. Centrum je imel pri zadnjih volitvah nekako 60 odstotkov ženskih in 40 odstotkov moških volivcev. Čeprav smo imeli mi najmanj ženskih kandidatov, je vendar sorazmerno največje število žensk volilo centrum. Ženskih poslancev ima sedaj centrum 5.

Pri zadnjih volitvah se je opazila v nekaterih vrstah neka naveličanost volitev; če bi vsi izpolnili svojo dolžnost, bi centrum še častnejše izšel iz teh volitev.

Kako pa se v državnem zboru odnehuje? »Tudi v parlamentu se žene posvečajo predvsem vprašanjem družine, vzgoje, socialnega skrbstva in podobnim nalogam. Jaz sem vseh enajst let v socialopolitičnem odboru. Ravno v zadnjih časih se je po našem sodelovanju in prizadevanju izvedlo zavarovanje za bolniške stroške. Seveda s stranko, kateri pripadam, odločujemo tudi v splošnih političnih zadevah. S tovariši poslanci se dobro razumemo, nič se ne moremo pritoževati, med nami vlada razmerje enakopravnosti. O drugih strankah,

ki imajo ženske poslance, se to ne more enako trditi.

Uspeh centroma

Katoliški centrum se je dobro držal v teh volitvah! »Da, mi nismo nič izgubili, ampak pridobili kljub temu, da so notranje razmere Nemčije težke in da je bil centrum v vladi. Vzrok, da nismo nazadovani ampak napredovali, je zaupanje, ki ga uživata posebno kancelar Brüning in predsednik centroma prelat Kaas. Radi zaupanja v pametno in modro državno politiko centroma so tudi marsikateri nekatoličani glasovali za centrum. Je pa masa naših volivcev tudi dobro idejno izsolana in disciplinirana, ve, za kaj gre. Tako so tudi delavci popolnoma solidarno s drugimi volili skupne liste. Centrum je danes močen in enoten še bolj kakor prej. Z bavarsko ljudsko stranko smo vzajemno šli, kancelar Brüning je v Monakovem nastopil za ljudsko stranko, bavarski predsednik pa je govoril na centromovih shodih.

Narodni socialisti

Ali je uspeh narodnih socialistov zelo presenetil in kaj je glavni vzrok njihovega neprispevanja uspeha?

Da, gotovo je presenetil vse, saj niti sami niso niti izdaleka pričakovali, da bo število njihovih poslancev zrastle od 18 do 107. Nemogoče je drugače razumeti ta uspeh, da je nezadovoljnost s težkimi gospodarskimi razmerami premnogim vzela mirno razodnost in so glasovali za radikalne kandidate, ki so najbolj kričali radi teh razmer in obetali temeljito spremembo. Drugače je neumljivo, kako so mogli meščanski sloji v tolikem številu glasovati za Hitlerja. Ta mož nima v Nemčiji niti volilne pravice in kakor vam je znano, je sedaj obtožen veleizdaje. Je revolucionar, zameta ustavo — pravno vladanje. Mladino so seveda pridobivali z nacionalističnimi gesli in ostrimi napadi na zunanjo politiko in verzijsko pogodbo. A s fašizmom nimajo mnogo sorodnosti. Preje, ki reki, da imajo zveze s komunisti. Saj govori se. Glavni razlog njihovega uspeha pa je le v nezadovoljnosti nad notranjimi gospodarskimi razmerami in posebno tudi brezposelnostjo.

Cital sem nekje, da so tudi kapitalisti podpirali narodne socialiste. Ali je res? »En del industrijev je v resnici bil zanje. Oni računajo, da bi se iz zmede, v katero bi zavedle državo te skrajne struje, nastalo nekaj boljšega, kakor pa je zdaj.

Brezposelnost

Kako je z vprašanjem brezposelnosti pri vas?

To je velika težava naše države. Okrog 3 milijone brezposelnih dejansko prejema podporo iz zavarovanja proti brezposelnosti. In to so taki, ki so zmožni in voljni za vsako delo. — drugič itak ne more biti deležen tega zavarovanja — pa ga nimajo. K tem pristajajo še pol milijona brezposelnih, ki ne dobivajo več zavarovalnice, zakaj ta se more prejemati samo 26 ali kvečjemu 52 tednov. Prištevajo se družinske člane in rajnati morete mirno, da najmanj 7 milijonov ljudi v Nemčiji strada, zakaj zavarovalnica ne zadošča za življenje.

Vzroki brezposelnosti so: racionalizacija dela, pomanjkanja izvoza nemških industrijskih izdelkov. Razne države ustvarjajo industrijska podjetja doma. Priporočam vam, da prečitate izvrstno knjigo Dessauer, Die kooperative Wirtschaft.

Ta problem kako omejiti brezposelnost je bil že sedaj in bo tudi naprej ena najvažnejših nalog državnega zbora. Poiskati dela, dati zaslužka tem stotisočem je pereče in težko vprašanje. Nedavno smo določili 740 milijonov mark za nova dela, pri katerih naj se zaposlijo brezposelni, 400 milijonov bo porabilo pošto in železniško ministrstvo, 280 bo šlo za zidavo stanovanj. Pomisliti pa morate, da je 400 milijonov v tej svoti iz inozemskega posojila. Če se nam ta kapital odtegne... S temi 740 milijoni bomo dali dela 350.000 brezposelnim.

Večkrat se čuje, da pretiravamo, ko govorimo o pretežkih bremenih Nemčije. Zagotovim vam, da ni pretirano. Nemčija hira radi težkih bremen.

Politika bodočnosti

Ali morete kaj povedati, kako bo sedaj po volitvah v Nemčiji?

»Ne moremo še vedeti. Na vsak način bo poskusil Brüning zbrati vse stranke, ki so za ustavo in državo. Med socialnimi demokrati so inteligentni voditelji gotovo za to, z njimi se tudi v raznih javnozgodnjih in socialnih vprašanjih lažje sporazumemo kakor z raznimi meščanskimi svobodomislci. A žal, da nimajo prevladujočega vpliva v zboru poslancev stranke. Centrum se zaveda resnosti sedanjega položaja za Nemčijo in Evropo. Zaupamo pa tudi v državnega predsednika Hindenburga.

Dr. J. F.

Gospodarska debata v Društvu narodov

Zeneva, 1. okt. as. Letošnji zaključek plenarnih sej Društva narodov je drugačen kakor ponavadi. Danes dopoldne je bila po poročilih o gospodarskih zadevah, ki jih je podal italijanski delegat de Michelis, velika debata, ki jo je načel rumunski trgovinski minister Madgearu. Podal je pregled o položaju na svetovnem trgu in obrazložil možnosti razvoja za agrarne države, ki bodo končno prisiljene, preiti k forsirani industrializaciji, se zapreti proti drugim industrijskim državam in s tem pospešiti gospodarsko vojno. Debatu se bo jutri nadaljevala. Pričakuje se, da bodo seje Društva narodov končane šele v petek popoldne ali zvečer.

Zeneva, 1. oktobra. AA. Po izjavah francoskega delegata Brianda so govorili ogrski, nemški in angleški delegati. Grof Appony je opozarjal na neznosen položaj, ki je nastal zaradi počasnosti znižanja oboroževanja. Nemški zunanji minister Curtius je izrazil mnenje, da je sedanje visoko oboroževanje velika nevarnost za mir. Angleški delegat lord Cecil je poudarjal, da bi bilo potrebno določiti termin sestanka razorožitvene konference.

Italijanski delegat je predložil konferenci zelo izčrpno poročilo o gospodarskem delu Društva narodov. Rumunski delegat Vadgearu, kanadski delegat sir Robert Borden, francoski delegat Flaudin in poljski delegat Gliwio so soglasno podarjali težki značaj svetovne gospodarske krize bodisi v poljedelstvu, bodisi v industriji in zahtevali, naj Društvo narodov z vsemi razpoložljivimi sredstvi izboljša ta položaj.

Priprave za trgovinske pogodbe

Belgrad, 1. okt. m. Na merodajnem mestu se zbira material in podatki za sklenitev novih trgovskih pogodb z državami, s katerimi jih do sedaj še nimamo, v prvi vrsti s Češko in Poljsko, nato z Grčijo, Albanijo, Turško in Bolgarsko, ki je v zadnjem času pristala načelno na tako pogodbo. Razgovori za trgovsko pogodbo z Avstrijo se bodo obnovili januarja prihodnjega leta, za kar se pripravljajo vse potrebne priprave, da bo uspeh povoljen.

Napad na jugoslov. konzulat

Hamburg, 1. okt. as. Včeraj zvečer so trije mladi ljudje pobili okna v stanovanju jugoslovanskega generalnega konzula Cvetiša. Policija je prišla tri mlade fante, ki so osumljeni, da so storili dejanje. Kakor je razvidno iz dejanjskega stanja, ki se je dogajalo na policiji, je šlo za komunistično demonstracijo.

Grčija išče naš les

Belgrad, 1. okt. m. Naše poslaništvo v Atenah obvešča, da se je pojavilo na grških trgih posebno živahno zanimanje za naše proizvode, predvsem za les, katerega so doslej Grki uvažali iz Rumunije.

Industrializacija države

Belgrad, 1. okt. z. Včeraj je bil izročen trgovinskemu ministru načrt o industrializaciji države. Načrt bo nato izročen predsedniku vlade, nakar bo uzakonjen. S tem zakonom hočejo o dvigniti industrijo v naši državi, ker je dognano, da propadajo posamezne industrije od leta do leta. Zakon so izdelali strokovnjaki in zastopniki industrije.

Belgrajske vesti

Belgrad, 1. oktobra. m. Včeraj je sprejel v avdienci belgijski kralj našega poslanika g. Milana Milojevića, ki je izročil svoje akreditive. Nato je bil sprejet v avdienci pri belgijski kraljici.

Belgrad, 1. okt. AA. Več nemških trdk iz Hamburga se je obrnilo na zavod za pospeševanje zun. trgovine, da bi prišle v stik z našimi izvozniki suhih sliv, orehov, južnega sadja, semenja, jaje in perutnine. Interesanti naj se obrnejo na informacijski in trgovski odsek tega zavoda.

Belgrad, 1. okt. m. Finančni minister dr. Švrljuga odputuje v Niško Banjo.

Belgrad, 1. okt. m. Minister za socialno politiko in narodno zdravje je podpisal pravilnik o delu občinskih zdravnikov.

Belgrad, 1. okt. m. Finančni minister je rešil vprašanje o reguliranju likvidacije državnih obvez iz prejšnjih let.

Belgrad, 1. okt. AA. Minister prosvete je na podstavi zakona o vseučiliščih z dne 28. julija t. l. prevedel v 2a-1 med drugimi profesorja pravne fakultete v Ljubljani g. dr. Antona Skumovića.

Belgrad, 1. okt. AA. Minister za trgovino in industrijo je imenoval za suplenta državne dvorazredne trgovske šole v Ljubljani v 9-I diplomirane filozofa ljublj. vseučilišča Antona Krošila.

Belgrad, 1. oktobra. m. Minister za šume in rude je sprejel ostavko g. Frana Rotvarja, gozdnega pristava pri gozdarskem oddelku banske upr. v Ljubljani.

Belgrad, 1. okt. z. V Belgradu je prispel predsednik nekdanje reške vlade Riccardo Zanella.

Belgrad, 1. okt. z. Redna skupščina Jug. nog. zveze se bo vršila 23. novembra.

Belgrad, 1. okt. m. Danes je izšla v Belgradu prva številka novega dnevnika »Jugoslovanski glasnik«. Dnevnik bo izhajal na dvanajstih straneh in bo prinašal dnevene, politične, kulturne in gospodarske članke. Iz uvodnega članka je razvidno, da bo list glasilo jugoslovanske ideje in akcije, kakor si jo je zamislila sedanja vlada.

Zagrebske vesti

Zagreb, 1. okt. Mestna občina zgradila novo sople, ki bo imelo 55 sob za razne mestne urade. Sušak, 1. okt. p. V petek ob 6.30 zjutraj pripe iz Zagreba izletniški vlak s 600 zdravniki, ki potujejo na kongres v Split, kjer bo prisostvovalo okoli 1.800 udeležencev.

Sibenik, 1. oktobra. u. Danes zjutraj je pristala v sibenjski luki angleška jahta s knezom Monaca, princem Petrom.

Otvoritev letošnje gledališke sezone v drami

Snoči 1. oktobra se je odprla naša drama s Shakespearovo melodramsko komedijo »Sen kresne noči«. h kateri je zložil klasično godbo Mendelssohn. Gledališče je bilo skoraj popolnoma razprodano, kar pomeni dober odziv občinstva. Igra sama, ki jo je na novo pripravil višji režiser g. prof. O. Šest, je v resnici docela novo pojmovanje Shakespearea, če jo primerjamo z ono pred desetimi leti, vzbuja pa občutek prevelike komedije krhkosti in je poezija stopila nekoliko v ozadje. Zdi se, da so tudi igralci imeli še nekoliko začetne negotovosti, čeprav se vidi, da je ves zbor sodelujočih v dobrem razpoloženju. Občinstvo je igrav prav dobro sprejelo. Večje poročilo bomo prinesli jutri.

★ Spominjajte se »Doma stepha! Položnica št. 14.672.

Nova avstrijska vlada

Dunaj, 30. septembra.

Vaugoin je nocoj sestavil svojo vlado. V njej sedijo osebnosti, ki so tudi nam Jugoslovonom simpatične, kot recimo finančni minister dr. Juch, ki je velik finančni strokovnjak in ki je v zadnjem kabinetu dr. Schoberja zagovarjal ožje sodelovanje med Jugoslavijo in Avstrijo na gospodarskem polju. Sedanjí podkancelar Richard Schmitz slovi po vzornem socialnem zavarovanju, ki ga je izvedel v prvi vladi msi. Seipla, Msgr. Seipel, ki je prevzel zunanje ministrstvo, je Evropi znana osebnost. Njegova prisotnost v vladi je pomirjevalna, in brez dvoma bo tudi zunanji svet tako sodil. V glavnem pa nosi vlada Vaugoina pečat bojevitosti in če pomislimo, da je notranje ministrstvo v rokah mladega kneza Starhemberga, vrhovnega poveljnika nacionalističnega Heimwehra, justično ministrstvo pa v rokah dr. Hueberja, svoje dni miroljubnega notarja v idiličnem ischlu, sedaj pa voditelja solnograških Heimwehrovcev, potem se nam ne sme zameriti, če brez ovinkov izrečemo, da nas Vaugoinova vlada vznemirja vsled vloge, katero je poverila nacionalističnim borbenim organizacijam.

Knez Starhemberg je 31 let star. Po vojski se je mladi aristokrat pojavil najprej v Hitlerjevih vrstah, ko se je udeležil puča v Monakovem, od tam se je podal v Porenje, kjer je vodil napadalne čete tamošnjih nacionalističnih združenj. Iz Porenja je hitel v Šlezijo, kjer se je boril proti Poljakom. Ko mu je zmanjkalo posla, se je uvrstil v nemško armado ter služil nemški republiki. 1928 se je pridružil Heimwehrovcem, bil izbran v vodstvo, in je letos tudi prevzel vrhovno poveljstvo nad celokupno bojno organizacijo. Sedaj je minister za notranje zadeve, in neomejeno vlada nad celo državno policijo.

Razumljivo je, da Vaugoinov kabinet ni zbudil nikjer v Avstriji navdušenja, razun morebiti pri Heimwehrovcih, ki bodo sedaj lahko v miru nadaljevali svoje delovanje na znotraj in tudi z enakimi organizacijami na zunan, vedno sigurni vladne pomoči. V krščansko-socialnih krogih je vladala velika opozicija proti priključitvi nacionalistov. Znano je, da je štajerski poslanec dr. Priemer, sotrudnik dr. Rintelena, poskušal na vse načine preprečiti zvezo z Heimwehrovci. Nam Jugoslovonom je dr. Priemer poznan, ker je že večkrat v svojih govornih namigoval na neodrešene brate na jugu. Zato je njegovo stališče, ki ga je zavzel proti Heimwehrovcem, tembolj značilno za smernice, po katerih bo Starhemberg sedaj vladal.

Če se agrarci držijo ob strani, ni čuda. Kot stranka ne pomenijo nič, kar se pa tiče nacionalistične gonje osobito na Koroskem, tam pa itak ne bodo za drugimi zaostali. Izginiti pa je moral koroski slovenski reneget Schumy, in to se je zgodilo. Vsenemci so ogorčeni proti sedanjemu kabinetu. Vendar mi vemo, da akoravno je dr. Mičinsky danes rotli Vsenemce, naj se borijo na nož in na zob s sedanjo vlado, bo njegov drug dr. Angerer na Koroskem vodil vse-nemški čolnaček popolnoma v smernicah Heimatbunda, ki ni nič drugega nego Heimwehr. Razumljivo je, da so socialisti, proti katerim je naperjena sulica, vsaj še sodimo po dosedanjih izjavah kancelarja Vaugoina in po resolucijah, ki so bile sprejete na občnem zboru Heimwehra, zelo malo navdušeni za novo vlado. Dr. Bauer tega tudi ni prikrival, ko je sinoči govoril na velikem železničarskem zborovanju.

V vladnih krogih se delajo že priprave za nove volitve, ki bodo razpisane za prve dni meseca novembra, in ki imajo namen zrušiti socialistični blok v Avstriji. Dopisniki inozemskih listov, kojih število se je zadnje dni podnesorilo, sicer pijejo, da nimajo namena otežkočiti delo vlade na notranjepolitičnem polju, vendar izražajo strah, da bo nacionalistična vlada v Avstriji pokvarila zunanjepolitične odnose.

Balkanska konferenca

Atene, 1. oktobra. ss. Prihodnjo nedeljo bo ministrski predsednik Venizelos otvoril prvo sejo balkanske konference.

Jugoslovanska delegacija

Belgrad, 1. okt. z. V četrtek se vrši predkonferenca delegatov, ki so določeni za balkansko konferenco v Atenah. Govorilo se bo o načrtih dela in postopanju naše delegacije na tej konferenci. Šef delegacije je dr. Belibor Jonič, delegati pa so: vseuč. prof. dr. Dragotin Jovanović, Cvetko Gregorič, Ivan Mohorič, tajnik TOI iz Ljubljane, prof. Milica Bogdanović, gen. tajnik delavske zbornice Živko Topalović.

Otvoritev imperijalne konference

Delegati zastopajo tretjino vsega človeštva

London, 1. oktobra. AA. Davi je bila otvorjena pod predsedstvom ministrskega predsednika Macdonalda v sprejemnici zunanjega urada imperijalna konferenca, katere se udeležujejo delegati osmih dežel, ene tretjine prebivalstva sveta.

Največ pozornosti bo posvetila imperijalna konferenca gospodarskim vprašanjem. Poleg oficijelnih krogov so proučile gospodarska vprašanja razne neoficijalne gospodarske ustanove in stavile številne predloge o ožjem sodelovanju vseh delov britskega imperija, kar bi bilo v veliko skupno korist.

Ti predlogi predvidevajo ustanovitev imperijalne gospodarskega tajništva, ki bi poslovalo za zvezo narodov britskega imperija kakor tajništvo Društva narodov. Nadalje predlagajo ustanovitev imperijalnega razsodišča, ki bi razsojalo o morebitnih sporih med člani imperija. Merodajni krogi soglasno naglašajo važnost take ustanove.

London, 1. oktobra. AA. Danes je bila otvorjena v Londonu imperijalna konferenca. Predsedoval ji je ministrski predsednik Macdonald. Konferenca je poslala kralju Juriju pozdravno brzojavko.

Potem ko je Macdonald pozdravil delegate, je omenil, da štirje ministrski predsedniki prvič prisostvujejo tej imperijalni konferenci. Nadalje je omenil velik uspeh imperijalne konference leta 1926. Macdonald je nato dejal, da se bo imperijalna konferenca bavila v glavnem s problemi, ki so v interesu vseh. Konferenca bo razpravljala o odnosih med člani britskega imperija in o političnih in o ustavnih vprašanjih. Glavna načela teh vprašanj vsebuje poročilo odbora imperijalne konference iz leta 1926. Mi predstavljamo, je nadaljeval Macdonald, različna politična mnenja. Vendar so odnosi med člani britskega imperija taki, da upam, da bo v teh vprašanjih prišlo do sporazuma. Naloga sedanje konference je, najti temelj, ki naj omogoči tudi praktično izvedbo sklepov imperijalne konference iz leta 1926. Konferenca bo proučila sedanji pravni ustroj britskega imperija in bo skušala najti način, kako naj se ustavi sestav britskega imperija prilagodi smernicam, ki so bile podane na zadnji imperijalni konferenci. O tem vprašanju je razpravljala skrbno izredna konferenca o dominijonski zakonodaji, čije predloge bo morala imperijalna konferenca proučiti in ne pozabiti pri tem na prihodnost. Nadalje bo konferenca razpravljala o važnih zunanjepolitičnih zadevah, in sicer s ciljem, da se ohrani svetovni mir in vpliv britskega imperija v svetovnih zadevah. Macdonald je nadalje naglasil, da je treba še veliko storiti na tem polju, razširiti obseg razsodišča in v večji meri omejiti oboroževanja.

Če le pride do vojne, sigurno ne bo kriv britski imperij, ki je pokazal doslej dobro voljo in odkritosrčno željo za mir. Nato je govoril o svetovni gospodarski krizi in dejal, da se ta problem ne more rešiti posamezno in da je njegova rešitev odvisna d skupnega dela vseh držav.

London, 1. oktobra. AA. Tekom seje imperijalne konference so voditelji posameznih dominijonskih delegacij poudarjali, da je popolna individualna svoboda dominijonov povsem združljiva z mislijo britske unije. V gospodarskem oziru pa skušajo dominijoni varovati svoje posebne interese, vendar tako, da so združljivi s skupnimi cilji.

Varšava, 1. okt. as. Radi poostritve poljsko-ukrajinskih bojov v vzhodnih provincah je prišel sedaj v Varšavo grško uniirani nadškof iz Lvova, ki velja za duhovnega poglavarja vseh Ukrajincev v vzhodni Galiciji, da začne razgovore z najvišjimi državniški poljske države. Obenem sta prišla v Varšavo tudi lvovski in volinski vojvoda. Poljske oblasti želijo, da bi uniirani nadškof svoje vernike v pastirskem listu pozval k lojalnosti nasproti državi in da opustijo doseganje jeke. Nadškof pa bo najbrže zahteval, da poljska vlada opusti gotove izdane policijske odredbe.

Stiki avstrijskih Heimwehrovcev z italijanskimi fašisti so znani, stiki kneza Starhemberga z ogrskimi monarhisti tudi.

Resnomisleči inozemci, katere je avstrijska kriza privabila na Dunaj, se tudi povprašujejo, kako bo pod heimwehrovskim notranjim ministrom izgledalo desetletno slavlje koroskega plebscista in kaj čaka slovensko narodno manjšino.

Brüning upa na uspeh

Berlin, 1. okt. AA. Danes se je posvetoval kancelar Brüning z voditelji raznih strank, ki so podpirale doslej njegovo vlado. Jutri bo sprejel socialno demokratske voditelje in takoj nato zastopnike desničarskih opozicijskih strank. Glavna točka teh razgovorov bo načrt finančne reforme.

Vključ nekoliko hladnemu sprejemu berlinskega časopisja, upa kancelar še vedno, da se bo našla večina za njegov program, ko se bo sestal državni zbor.

Predsednik Hindenburg je odpotoval danes v Zenevo, kjer se bo udeležil pogreba maršala bavarskega princa Leopolda. Do njegovega povratka ne bo važnejših političnih dogodkov. Jutri se vrne iz Zeneve zun. minister Curtius.

Berlin, 1. oktobra. AA. Berlinsko časopisje je sprejelo reformni program Brüningove vlade s splošnim zadovoljstvom in si pridružuje kritiko samo v nekaterih podrobnostih.

London, 1. okt. as. V Foreign Officeu se bo jutri začela angleško-ruska konferenca o dolgovih.